

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 290. An & qualiter venditor teneatur manifestare emptori vitium rei emendæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

moda rei dicantur pertinere ad emptorem tanquam dominum, de quo vide dicenda paulò infra. Sed neque in contrarium obstat. *L. item quod. l. Imperator. ff. de in diem addit. l. fundo. ff. de leg. commissor.* ubi, quòd, rescisso contractu, emptor teneatur rem unà cum fructibus restituere. Disparitas namque est in eo, quòd, dum res emitur cum pacto additionis in diem vel legis commissoria; item si actione redhibitoria resolvitur contractus, res reducatur in eum statum, ac si empta non fuisset, nec contractus aliquis existisset; nulla autem lege res redigatur in illum statum, rescisso contractu ob lationem ultra dimidium. *Castrop. loc. cit. num. 4.* Reiffenst. *h. r. num. 385.* ad argumenta alia ab advertariis desumpta ex aliis legibus responsum à *Castrop. a num. 4.* quem vide. Dixi tamen: *Si laeso facta bona fide:* si enim facta dolose & mala fide emptoris, dolo dante causam contractui, emptori & venditio est ipso jure nulla. *L. eleganter. ff. de dolo malo, junctà Gl. v. si in hoc ipso,* nisi forte venditor laesus nolit rescissionem contractus, sed velit supplementum pretii; tunc enim valebit contractus in praedictum dolo; ubi autem emptio nulla est, emptor nullum acquirit rei dominium, nullumque habet alium utulum fructus faciendi suos.

2. Resp. secundò: Tenetur quoque venditor in casu electæ ab emptore lædente bona fide seu sine dolo rescissionis refundere expensas, si quas necessarias aut utiles in rem emptam fecerit; potestque emptor talis conventus objicere tales sumptus & melioramenta exigere, ut sibi prius solvantur, quam dicta actio, sibi intenteur. *Arg. l. intra utile. §. ult. ff. de minor. Bald. in l. 2. c. de rescind. vend. Pinel. p. 2. c. 3. num. 2. Fachin. l. 2. c. 20. Castrop. loc. cit. §. 12. num. 2. &c.* cum communi contra Salicet. Siquidem loquendo in genere, possessori bonæ fidei, (qualis est talis emptor, cum possideat ex legitimo & valido contractu, etsi rescribendo. *L. bona fidei. ff.*

de V. S. & cujus bonæ fidei non obstat læsio ultra dimidium. l. si superflue. C. de dolo. Castrop. loc. cit.) casu quo restituere debet, debent sumptus & melioramenta restitui. *L. si prædium. C. de præd. minor. l. in fundo. ff. de R. V.*

3. Resp. tertio: Dum venditor ab emptore laeso conventus eligit, ut potest, rescissionem contractus & restitutionem rei, venditor totum pretium reddere tenetur, seu non usuras, seu quod inde lucratus. *Lauterb. ad ff. de rescind. vend. §. 52. citans Molin. r. 2. d. 149. num. 13.* emptor quoque restituere tenetur rem, non tamen fructus. *Castrop. cit. §. 10. num. 7.* *Lauterb. loc. cit.* estque ratio quòd leges permittentes in hoc casu rescissionem loquantur æqualiter de venditore & emptore, æquitasque id ipsum exigat, ut nimirum venditor lædens potius toto illo tempore pretio illo excessivo, neque usuras ex illo perceptas reddere teneatur & nihilominus recipiat rem cum omnibus fructibus ex ea perceptis *Molin. loc. cit. tamen Castrop. cit. §. 13. n. 7.* dicat, contrarium tamen tanquam indubitatum teneri ab *Abb. in c. illo vos. de pignor. n. 6. Pinel. p. 2. c. 4. n. 28. Gutt. loc. cit. q. 134. n. 3. Zoëf. ad tit. de rescind. vend. n. 32. in fine,* & aliis citatis *Resp. 1.* eò quòd talis emptor laesus voluntariè eligat rescissionem, dum posset ab illo beneficio cessare; & quòd aliàs quotidie daretur occasio fraudibus, dum etiam quis ex industria emeret carius, & non ageret ad rescissionem, nisi post plurium annorum perceptos fructus, sciens se fructus retenturum, & pretium sibi restituendum. Ad quæ tamen bene responderet *Lauterb. §. 53.* quod qui sponte rescindit contractum ex justa causa, utitur jure à legibus concessò, & hinc carere non cogatur fructibus perceptis, & quòd dici non possit fraudem committi, dum quis justo titulo rem ab alio accipit, eaque ad tempus utitur percipiendo ex ea fructus, pro qua tam excessivum pretium solvit, dum interea alter ex eo pretio lucratur aut lucrari potest, illudque lucrum retinere.

CAPUT QUINTUM.

De variis Obligationibus Venditoris & Emptoris ante & post Venditionem.

Quest. 290. An & qualiter venditor teneatur manifestare emptori vitium rei emendæ?

1. **R**esp. primò: Dum emptor expressè vel tacitè interrogat de vitii rei in genere vel specie, non potest venditor dolosa æquivocatione celare, multò minus negare vitium, sed tenetur manifestare, quòd nisi fecerit, venditio erit illicita, iniqua, & probabiliter invalida (de quo postremo tamen vide dicenda inferiùs, ubi de actione redhibitoria) si vitium est tale, quo cognito, emptor non fuisset rem empturus, etiam diminuto pretio; quia jam dolus dat causam contractui. *De Lugo cit. d. 26. f. 8. n. 188.* secus esset, si defectus esset parvi momenti, & quo cognito adhuc empturus fuisset, sed non tanti; in quo casu pars illa pretii, quæ minus valet ob illum defectum, restituenda esset; quia quò ad illam partem dolus dedit causam contra-

R. P. Lemr. Jur. Can. Lib. III.

ctui. *De Lugo loc. cit.* contractu de reliquo valido, non tamen licito, nisi non obstante tali defectu, etiam adhuc tanti rem emisset, licet non cum facilitate & promptitudine.

2. Resp. secundò: Dum vitium qualecunque per se est manifestum & patet cuivis non est obligatio ulla de eo monendi emptorem, estque venditio illius, manendo intra terminos justii pretii, valida & licita loquendo regulariter. *L. ea qua. ff. de contrah. empr. l. 1. §. si intelligatur. ff. de adilit. edict. D. Thom. 2. 2. q. 77. a. 3. ad 1. Molin. d. 353. n. 17. Sylv. v. emptio. q. 19. Nav. in man. o. 27. n. 29. Laym. l. 3. r. 4. c. 17. §. 2. n. 14. Castrop. r. 33. d. 5. p. 22. n. 6.* Quòd si tamen venditor ex circumstantiis adverteret emptorem ob simplicitatem & imperitiam suam (quod rarò est præsumendum) vitium non animadvertere, tenebitur saltem in foro conscientie de vitio monere illum; quia respectu talis emptoris vitium se-

Z 2

per-

perinde habet, ac si esset penitus occultum. Molin. Laym. LL. cit. Pet. Nav. de restit. l. 2. c. 2. du. 7. num. 54. Castrop. loc. cit. num. 7. citans insuper Tolet. Salon. Patacios. Rodriq. &c. Idem esse, si emptor ex negligentia vel inadvertentia vitium non observare dignoscitur. Abb. in c. injustum. de rer. permut. Medin. de restit. q. 34. Reiffenst. h. t. n. 175. contra Tolet. Salas &c. eò quòd licet penes emptorem sit culpa aliqua, venditor tamen id advertens, non monendo illum videatur committere dolum, qui præponderet culpæ emptoris. Arg. l. si obstetric. ff. ad leg. Aquil.

3. Resp. tertio: Dum vitium occultum est circa substantiam rei, v. g. venditur vitrum pro gemma, non manifestatum reddit contractum invalidum ob defectum consensus emptoris, utpote nolentis emere rem illam, sed aliam & diversam in substantia; est communis juxta l. in venditionibus. ff. de contrah. empt. junctâ l. 2. § 11. C. eod. Proceditque etiam, dum venditor ipse decipitur vendens gemmam, quod putat esse vitrum. Etiam dum emptor conscius erroris diceret venditori, num velit sibi donare, si quid amplius valeat, & is annueret, ut contra Cajet. Armill. &c. tenent. Molin. tr. 2. d. 353. §. Cajet. Lessi. l. 2. du. 11. n. 48. Rebell. de oblig. just. p. 2. l. 9. q. 8. n. 9. Salas. tr. de emp. & vend. du. 36. n. 3. & alii, quos citat & sequitur Castrop. l. c. n. 2. eò quòd non sit donatio; tum quia procedit ex ignorantia valoris rei venditæ; tum quia ad rem præstandam quasi ex contractu ipsius venditionis obligatur, cum sub ea conditione emptor rem emit, ut venditor ampliorem rei æstimationem remittat. Possè tamen rem unam pro alia substantialiter diversâ vendi licitè & validè, dum ea æquè vel ferè æquè utilis ad eundem finem quam res, quam emere intendebat emptor (quemadmodum pharmacopola: unum medicamentum dare solent pro alio, quod non habent) modò descendatur in pretio, quantum res illa substituta minus valet, contra Medin. & alios affirmant Tolet. Valent. Henriq. Salon. Sotus Bann. quos citat & sequitur Salas. du. 34. num. 1. apud de Lugo loc. cit. num. 124. qui id probabile sibi videri ait, quibus Reiffenst. adjungit Sanch. l. 7. de matrim. d. 18. num. 12. eò quòd licet substantia physica sit diversa, non tamen videatur esse diversitas moralis in ordine ad intentionem emptoris, qui primariò intendit emere rem utilem ad talem finem, de Lugo loc. cit. His non obstante, quòd matrimonium sit nullum, dum substituitur alia fœmina æquè bona & fortè melior; quia in eo conjux determinavit de facto intentionem suam ad hanc in individuo fœminam, ut Sanch. loc. cit. num. 13. Non possè tamen vendi rem, cui admixta alia materia deterior, eo tamen artificio, ut ut rem non redderet deteriolem eâ, quæ communiter eo pretio venditur, contra Lessi. loc. cit. num. 83. Salon. 2. 2. q. 77. a. 2. cont. 2. Laym. l. 3. tr. 4. f. 5. c. 17. §. 2. ait Castrop. loc. cit. num. 3.

4. Resp. quartò: Dum vitium circa qualitatem rei versans est tale, ut ea ad usum finemque intentum ab emptore nullatenus vel parum sit utilis, aut etiam nociva. V. g. dum pecus est morbidum, equus furiosus, pannus in coloratione adustus, servus ebriosus furtivus &c. venditor, etiam non interrogatus, & licet pretium juxta exigentiam vitii diminueat, tenetur ex justitia vitium manifestare. L. 1. §. seq. ff. de adilit. edict. l. quarto. l. 1. Julianus. ff. de act. empt. D. Thom. 2. 2. q. 77. a. 5. Castrop. loc. cit. num. 8. de Lugo

l. c. n. 127. cum communi; videturque venditio non tantum rescindenda ob dolum commissum à venditore, sed etiam nulla ob defectum consensus emptoris, qui est de essentia venditionis, dum emptor censetur nunquam consensisse in emptionem rei sibi omnino inutilis aut noxiæ; & sic venditionem illam, etiam absque justo pretii excessu factam, ob defectum illum intentionis emptoris esse nullam, docent apud Castrop. loc. cit. num. 9. Molin. d. 353. Salas. aliis relatis. Unde etiam sequi videtur, venditorem, dum vendidit rem invincibiliter ignorans taliter defectuosam, ad restitutionem pretii, nisi fortè uterque contrahentium ignarus vitii, nihilque de eo suspicatus apertè protestatus fuerit, se emere & vendere rem, qualis ibi venalis exposita est, sive postea inventa bona, sive vitiosa; quia tunc videtur non defuisse emptori consensus. Si verò venditor conscius vitii rem venalem exposuit de cætero, & vendidit tacito vitio, tenebitur quoque refarcire omnia damna ex eo silentio emptori subsecuta, ut Lugo loc. cit. Procedunt hæc etiam, dum emptor emit rem, non ad specialem usum pro se, sed ut iterum revendat eam alteri. Cajet. 2. 2. q. 77. a. 3. Nav. in man. c. 15. n. 89. Pet. Nav. de restit. c. 2. du. 7. Castrop. loc. cit. num. 9. erit enim venditor ille causa, ut emptor credens rem sanam esse, vendat eam alteri, nihil de pretio ratione vitii diminuens; adeoque tenebitur ad refarciendum damnum inde ortum huic secundo emptori, ad hæc deesse videtur consensus primi emptoris, utpote qui rem non nisi sibi vel aliis, quibus eam revenditurus est, utilem emere intendit.

5. Limitanda tamen responsio videtur primò ita, ut si res adhuc cum vitio illo occulto digna sit tali pretio, & communiter eo emi soleat, venditio sit justa, licet utilis non sit ad usum illum, ad quem emptor eam emit, modò emptor non dicat (idem videtur, si id venditor ex aliis circumstantiis manifestè colligat) se ad talem usum rem emere; ita de Lugo loc. cit. num. 124. idem docent apud Castrop. loc. cit. num. 10. docentem contrarium Antonin. Gabr. Armill. addita etiam hac ratione, quòd venditor non teneatur spectare fines speciales emptoris, sed rem simpliciter sanam & utilem venalem exponere, æquando pretium cum re vendita. Secus est, seu vitium manifestandum est, si ex communi modo, quo merces venales proponuntur in tali loco, ubi ad talem usum ut plurimum emi solent, significatur casus utilis ad talem usum emi; nisi enim tunc manifestetur vitium, ob quod inutiles vel parum utiles sunt ad talem usum, tacitus dolus intervenit per hoc, quòd venditor in his circumstantiis eas exponendo venales, tacitè indicat eas ad talem usum utiles esse. De Lugo loc. cit. dicens id etiam procedere, et si descendatur in pretio. Sic etiam adhuc tam in foro interno quam externo rescindi possè contractum, si res per se ad finem, ad quem emi solet sit inutilis, licet hic & nunc per accidens sit emptori; eò quòd spectanda non sit utilitas emptori per accidens contingens, sed an res per se sit utilis ad finem, ad quem plerumque emi solet, asserit Castrop. l. c. n. 17. citatis Molin. d. 355. §. illud admonuerim. Rebell. l. c. l. 9. q. 9. num. 5. Limitanda secundo videtur responsio juxta probabiliorè ita, ut neque in foro interno neque externo sit obligatio manifestandi vitium, quod reddit rem leviter solum inutilem ad finem & usum ad quem emi solet, tamen vendi-

venditor sciret emptorem non empturum agnito vitio, ut contra Abb. in c. *injustum*, de *rer. permut.* Nav. *man. c. 23. num. 89.* Jo. Medin. *Rebell. & alios apud Castrop. loc. cit. num. 14.* tenet idem citatis S. Tho. 2. 2. *quest. 77. a. 3.* Valent. d. 5. *quest. 50. p. 4. concl. 2.* Soto, de *just. l. 6. q. 4. a. 2. conclus. 5.* Molin. d. 353. *post 7. concl.* Pet. Nav. de *rest. l. 3. c. 2. num. 59.* Laym. l. 3. *tr. 4. c. 17. §. 2. n. 15.* Arg. l. 1. §. *proinde. ff. de adult. edict.* & ea potissimum ratione; quod in talem occultationem vitii non adeo noxii videantur ementes & vendentes consentire, ne aliàs passim contractus dissolvi possent cum magno sæpe mercatorum damno; aut etiam quod, si omnes circumstantiæ manifestarentur, emptores sæpe ab emptione cessarent, mercimonia deficerent, mercatoribus remanentibus sine lucro, mercibus interim invenditis corruptioni expositis. Quæ omnia spectantia ad bonum commune levi incommodo & jacturæ, quam non manifestato sibi defectu exiguo emens subit, præponderant. Neque his obstant, quæ habet Ambros. l. 3. *officior. c. 10.* in contractibus vitia eorum, quæ vaneunt, prodi jubentur, ac nisi intimaverit venditor, quamvis in jus transferint, doli actione vacuantur, &c. uti nec aliæ leges familia habentes. Quia, ut Castrop. cum Molin. intelligenda de occultatione vitii, quod mercem notabiliter inutilem reddit. Neque etiam obstat, quod dicta occultatio reddat emptionem aliquo modo involuntariam, cum relinquat simpliciter voluntariam.

6. Resp. quintò: Dum defectus occultus est in pondere vel mensura. V. g. dum quis emit volumen panni continens 45. ulnas, quod putat continere 50. tenetur venditor illum defectum manifestare, vel juxta proportionem defectus pretium minuere, quod ubi non fecerit, venditio quidem est valida, injusta tamen; quia non servatur æqualitas, & fraus committitur, ac proinde datur emptori actio rehditoria, vel quanto minoris. Castrop. *loc. cit. num. 5.* cum communi. Licere verò etiam absque obligatione restituendi minuere mensuram, v. g. ulnam, ut justum pretium consequaris, illud aliàs non consecuturus. V. gr. in casu, ubi pretium iniquè laxatum & justo minus statutum, vel ubi emptores inter se convenerunt, ne pretium justum offeratur, astruunt. Molin. d. 353. *in fine.* *Rebell. loc. cit. quest. 10. in fine.* Laym. *loc. cit. num. 15.* Salaf. *loc. cit. du. 35. n. 4.* apud Castrop. *loc. cit.* iis non contradicentem. Eò quod sic servetur adhuc æqualitas inter datum & acceptum; & venditores non teneantur cum injusto damno vendere, vel mercaturam seu officia sua Reipublicæ necessaria exercere. Monent tamen citati AA. dictos casus non tam facile admitteudos; cum iniquitas in tali taxatione facta à Magistratu vel persona publica, aut etiam in communitate ementium non facile præsumatur. Unde etiam in dubio justii pretii talis fraus seu vitiatio mensuræ nullatenus adhibenda.

7. Resp. sextò: Dum vitium est in pretio, v. g. pecunia, quam quis pro pretio solvit, non est tantum vel etiam certi valoris, sed dubii aut litigiosi, tenetur id totum venditori ignoranti manifestare. De Lugo. *loc. cit. §. 7. §. 2. num. 1.* qualiter autem, si emptor sciat valorem pecuniæ post unum alterumve diem minuendum decreto publico, an possit de hoc non monito venditore, adhuc currente pretio rem emere, dictum est supra *quest. ante hanc 5.* vide etiam de hoc fusè agentem de Lugo, *loc. cit.*

Quod attinet onera rei venditæ imposita, an & qualiter ea manifestare venditor dicetur, *quest. post hanc 4.*

8. Illud hic adjiciendum ex de Lugo, *loc. cit. num. 135.* illum, qui merces ob vitium occultum vilius justo pretio vendit sine præjudicio emptorum committere injustitiam contra alios mercatores, dum hi, nisi velint destitui emptoribus ad alium tum minoris vendentem concurrentibus, coguntur merces suas meliores & vitio carentes eodem viliori pretio vendere, si hoc frequenter faciat, ita ut ratione hujus deceptionis mutetur pretium communis fori; eò quod sic per fraudem abducatur emptores ab aliis mercatoribus habentibus jus, ne per vim vel fraudem emptores ab iis removeantur. Secus verò, seu non committi illam injustitiam, si ea occasione non minuatur pretium commune fori. Ita de Lugo, qui etiam addit, non credere se condemnandos esse eos, qui artificiosè efficiunt, ut merces suæ appareant meliores aliorum mercibus, utpote quod omnes facere conantur citra tacitum dolum; cum per hoc nec tacitè neque expressè dicant suas merces esse meliores.

Quest. 291. An & quantum restituere teneatur, qui merces vitio affectas vendidit?

Resp. Præter sparsim de hoc insinuata *quest. præced.* si venditor conscius vitii occulti illud non manifestavit, tenetur restituere & compensare omne damnum, quod inde emptori & aliis emergit. D. Thom. 2. 2. *quest. 7. a. 8.* Molin. d. 303. cum communi juxta expressum textum *L. Julianus. ff. de act. empti.* Si vitium ignoravit, non tenetur ad ulla damna compensanda, sed tantum ad restituendum id, quanto minoris emisisset emptor, si vitium cognovisset juxta *cit. L. Julianus.* Molin. *loc. cit.* Less. Nav. Sylv. & alii apud Reiffenst. h. t. n. 187. cum communi, vel etiam juxta dicta, *ress. 4. ad quest. præcedent.* ubi res vendita ob vitium prorsus inutilis deprehenditur, ad totum pretium restituendum, nisi forte pretium esset præscriptum, vel bona fide absumptum absque eo, quod venditor inde factus ditior. Quin etiam, si emptor inculpabiliter ignorans vitium, & nullatenus de eo suspicatus, ad majorem tamen cautelam tempore venditionis sic expressè pactus fuisset & dixisset, se tanti vendere & non aliter, nec velle teneri se ad quicquam ratione vitii, si fortè aliquid inesset, postmodum apparente vitio ad nihil tenebitur. Arg. *L. quero. ff. de act. empti;* & ea ratione, quod hoc ipso, quod emptor voluntariè & scienter in se suscepit periculum, eventum quoque periculi in se suscipere debeat, & scienti & consentienti non fiat injuria aut dolus; citat pro hoc Reiffenst. n. 185. Molin. *ubi ante. n. 16.* & aliorum communem. Secus tamen est, & non juvat venditorem vitii conscium, quod tali modo pactus fuisset; sed tali pacto seu protestatione non obstante, tenebitur resarcire emptori omnia damna, cum talis clausula non patrocinetur nisi ignorantii vitium, *cit. L. quero.*

Quest. 292. Num emptor quoque teneatur monere venditorem de bonitate rei?

1. Resp. Tenetur emptor gnarus bonitatis rei venditori simplici & ejus ignaro eam manifestare, vel ultra illud, quod venditor petit, augere